Dansk Center
for Organdonation

Til pårørende:

Om organdonation

Til dig, som er pårørende

At miste en nærtstående er en af de sværeste oplevelser, vi kan komme ud for. I sådan en situation kan det være vanskeligt at skulle forholde sig til en masse information.

Denne pjece forsøger at svare på nogle af de spørgsmål, der kan opstå, når organdonation kan blive en mulighed.

Du kan læse om:

- Muligheden for organdonation, når det ikke er muligt at redde patientens liv.
- Et overblik over hvad der sker, når organdonation kommer på tale.
- Hvordan organdonation foregår.
- Hvordan I kan tage afsked.
- Når du kommer hjem.



Pjecen bygger på erfaringer fra andre pårørende, som også har haft organdonation tæt inde på livet.

Den kan være brugbar både mens du er på hospitalet og når du er kommet hjem, hvor nye spørgsmål kan melde sig.

Organdonation som en mulighed efter døden

Når en patient bliver indlagt på hospitalet, vil læger og sygeplejersker gøre alt for at redde patientens liv.

Først når det står klart, at patienten ikke kan overleve, kan organdonation i nogle tilfælde blive en mulighed.

Organdonation betyder, at organer fra en afdød kan gives videre til alvorligt syge mennesker, der står på venteliste til et nyt organ.

Patienten skal være afgået ved døden, før organerne kan doneres.

§

Organdonation er kun mulig, når døden er indtrådt

Det er et krav i Sundhedsloven, at man skal være erklæret død for at kunne donere sine organer. Derfor er der meget faste regler og kriterier, som lægerne følger for at konstatere døden.

Kun muligt, hvis patienten selv eller I som pårørende har sagt ja

Ifølge loven kan organer kun doneres til transplantation, hvis patienten og/eller nærmeste pårørende har sagt ja.

Hvad sker der, når organdonation bliver en mulighed?



Intensiv behandling
En person bliver alvorligt syg, og der gøres alt for at behandle og redde personens liv



Ingen behandling virker
Det står nu klart, at patienten ikke kan overleve trods intensiv behandling.



Planlægning af den sidste tid
Personalet taler med jer om organdonation og om, hvordan I kan tage afsked.



Undersøgelser, hvis der skal være organdonation
Patienten er fortsat i respirator, og læger og sygeplejersker kan lave undersøgelser af organerne.



Forberedelse af donationen
Mens donationen bliver planlagt, vil personalet sørge for pleje og omsorg for den døende.



Døden konstateres
Lægerne følger faste regler og procedurer, som viser, når døden er indtrådt.



Selve donationen
Den døde opereres, så organerne kan doneres.



Efter donationen - på hospitalet
Den afdøde kommer enten tilbage til afdelingen eller hospitalets kapel, hvor I kan tage afsked igen.

For dig som pårørende

Undervejs kan du som pårørende opleve:



Ventetid

Der kan være perioder, hvor du som pårørende har ventetid.

Imens bliver donationen planlagt.

Mange specialister skal være en del af donationen og transplantationen, og det kan tage tid at arrangere.



Der vil være tid til afsked

Der vil være tid og plads til, at du kan tage afsked med den afdøde på hospitalet.



Du bestemmer selv, hvordan du ønsker at være en del af forløbet på hospitalet. Personalet på afdelingen er der for at støtte og guide dig.

Hvordan foregår organdonation?

Undersøgelser, pleje og behandling

Frem til patientens død vil personalet fortsat sørge for pleje, omsorg og lindrende behandling. Der vil være god tid til, at du kan tage afsked.

Samtidig vil læger og sygeplejersker foretage nogle undersøgelser for at vurdere, om organerne er egnede til transplantation.

Undersøgelserne kan blandt andet være blodprøver og scanninger.

Fortsat tilkoblet respirator

Patienten vil fortsat få medicin og være tilkoblet en respirator, så organerne får ilt og bliver ved at fungere frem til donationen.

Respiratoren fjernes enten på operationsstuen eller umiddelbart inden den afdøde køres til operationsafsnittet.

Ventetid

Der vil være perioder, hvor der ikke sker noget omkring patienten, og hvor der vil være fred og ro omkring sengen.

Imens planlægger læger og sygeplejersker donationen og venter på svar på de undersøgelser, der skal vise, hvilke organer der kan doneres.

Samtidig arbejder en koordinator fra et af landets transplantations-centre på at finde de rette modtagere til organerne.



Hvor lang tid tager organdonation?

Det kan være meget forskelligt, hvor mange dage et donationsforløb varer.
Personalet vil fortælle dig nærmere om tidshorisonten og om, hvad der kommer til at ske.

Nogle pårørende oplever, at ventetiden kan være svær, og vælger at tage hjem og kommer måske ind på hospitalet senere.

Andre ønsker en opringning, når donoroperationen er afsluttet.



Det er helt op til dig

Der er også pårørende, som finder mening i at blive på hospitalet og kunne tage afsked over nogle flere timer.
Det er helt op til dig.
Uanset hvad du vælger, er det vigtigt, at du får taget den afsked, som føles rigtig for dig.

Afskeden

Personalet vil sammen med dig planlægge afskeden på hospitalet og guide dig gennem forløbet.

Ritualer og traditioner

Mange pårørende oplever, at det giver mening at markere afskeden på hospitalet.

Det kan for eksempel være ved at samles omkring den afdøde, synge en sang eller salme, afspille musik, læse et digt eller dele minder om personen.



Når børn er pårørende

Børn kan være med til at tage afsked, og personalet kan hjælpe dig med at tale med børnene og tage hånd om dem.

For mange børn er det en hjælp at få ærlig information og at kunne være sammen med familien om afskeden.

Hvor og hvornår kan man sige farvel?

Personalet hjælper med at skabe tid og ro til afskeden på intensivstuen, helt frem til den afdøde køres til operationsstuen.

I denne periode vælger nogle pårørende at tage hjem, mens andre kan have behov for at gå lidt til og fra på stuen. Det er helt op til dig.

Efter donationen har du igen mulighed for at se den afdøde.

Du kan sammen med personalet planlægge, om den afdøde skal iklædes noget af sit eget tøj.

Den afdøde vil se ud, som man almindeligvis ser ud efter et dødsfald: Huden vil være kold og bleg, og respiratoren og andet behandlingsudstyr er fjernet.

Brug for en præst eller andre trospersoner

Hvis du ønsker at tale med en hospitalspræst, kan personalet hjælpe med at arrangere det. Præsten kan tilbyde samtale, støtte og eventuelt stå for et afskedsritual.

På nogle hospitaler kan personalet også hjælpe med kontakt til repræsentanter fra andre trosretninger.



Mulighed for at tage afsked

Organdonation ændrer ikke på muligheden for at se den afdøde og tage afsked.

Begravelsen eller bisættelsen kan planlægges som efter ethvert dødsfald.

Hvordan konstaterer lægerne døden?

Lægerne følger fastlagte procedurer og kriterier, som med sikkerhed kan slå fast, at patienten er død. I Danmark kan lægerne konstatere døden på to måder.

1 **Hjernedød**
Når hjernen er holdt op med at fungere, fordi der ikke længere kommer blod og ilt til hjernen.

2 **Cirkulatorisk død**
Når hjertet er stoppet, og åndedrættet er ophørt.

Lægerne afgør, hvilken måde døden konstateres på i det enkelte tilfælde. Det afhænger af, hvilken skade der er årsag til døden.

Personalet vil fortælle dig, hvilken måde døden konstateres på i jeres situation.

På de næste sider kan du læse om de to forskellige måder at konstatere døden på.

§ **Lovgivning**
I Danmark er der lovgivet meget detaljeret om, hvad lægerne skal undersøge, og hvordan de skal gøre det for at kunne konstatere, at personen er død.

Om organdonation efter hjernedød

Hvad betyder det?

Organdonation efter hjernedød betyder, at man donerer sine organer til transplantation, når hjernen er død.

Hjernedød opstår, når hjernen har fået så alvorlig en skade, at der ikke længere kan komme blod og ilt til hjernen. Når hjernen er uden blod og ilt, dør man og kan ikke bringes til live igen.

Hjernedød betyder derfor, at personen er død.

Sådan kan det se ud

Selvom døden er konstateret, ligger den afdøde fortsat i respirator på intensivafdelingen.

Når hjernen er død, kan den ikke længere sørge for, at man kan trække vejret. Derfor er det respiratoren, som sikrer, at organerne får ilt, og at hjertet slår frem til operationen. Respiratoren fjernes først på operationsstuen.

For nogle pårørende kan det være svært at forstå, at døden er indtrådt. Umiddelbart kan det se ud, som om den afdøde sover, fordi brystkassen hæver og sænker sig, huden er varm, og hjertet slår. Men uden respiratorens hjælp vil vejrtrækning og hjerteslag stoppe.

Sådan konstateres hjernedød

Hjernedøden konstateres ved, at lægerne foretager to hjernedødsundersøgelser.

Ved undersøgelserne tester lægerne en række reflekser, som man ville reagere på, hvis man var i live.

De tester blandt andet, om patienten reagerer på smerte, kraftigt lys i øjnene, og om patienten kan trække vejret uden hjælp fra respiratoren. Er man hjernedød, vil der ingen reaktioner eller vejrtrækning være.

Hvis patienten ikke reagerer på undersøgelserne, kan lægerne konstatere, at hjernen er uden blod- og ilttilførsel, og patienten erklæres død. Uden blod og ilt kan hjernen aldrig bringes til at fungere igen.

I særlige situationer foretager lægerne en supplerende røntgenundersøgelse af, om der kommer blod til hjernen for at kunne fastslå, om patienten er hjernedød. Hvis det bliver nødvendigt, vil personalet forklare dig nærmere.

Det kan være vigtigt at vide

Når hjernen er død, kan der være ufrivillige bevægelser eller ryk fra kroppen, oftest fra arme og ben. De kaldes spinalreflekser. Det er automatiske reflekser, som er styret fra rygmarven, og de er ikke tegn på liv.

Du kan være med til undersøgelserne

Hvis du ønsker det, har du mulighed for at overvære hjernedødsundersøgelserne. Det kan være med til at gøre det tydeligt for dig, at døden er indtrådt.

Både før og under undersøgelserne vil du få at vide, hvordan det foregår.

Om organdonation efter cirkulatorisk død

Hvad betyder det?

Organdonation efter cirkulatorisk død betyder, at man donerer sine organer til transplantation, når vejrtrækningen er ophørt, hjertet er stoppet med at slå og døden er konstateret.

Inden patienten køres til operationsstuen, er der god tid til, at du kan tage afsked, mens donoroperationen forberedes.

Når forberedelserne er overstået, vil en læge slukke for respiratoren. Personalet vil forinden fortælle dig, hvornår og hvordan det kommer til at ske, og du kan være der imens.

Sådan kan det se ud

Når respiratoren er slukket, og døden nærmer sig, vil patientens vejrtrækning ændre sig. Den kan blive mere uregelmæssig og få mere lyd. Hudfarven ændrer sig også og bliver mere bleg.

Det er en naturlig del af dødsprocessen, og personalet vil være omkring sengen og fortælle dig, hvad der sker.

Når patienten holder op med at trække vejret, og hjertet stopper med at slå, indtræder døden. Det er ikke muligt præcist at forudsige, hvor lang tid det tager, før hjertet og vejrtrækningen stopper.

For at organerne kan anvendes til transplantation, skal døden indtræde inden for få timer, efter at respiratoren er slukket.

Mens man venter på, at døden indtræder, kan organerne, i enkelte tilfælde, vise tegn på, at de mangler ilt, og så må muligheden for organdonation opgives.

Sådan konstateres cirkulatorisk død

Når vejrtrækningen er ophørt, og hjertet er stoppet med at slå, venter lægen 5 minutter. Herefter undersøger lægen patienten og konstaterer døden.

Når døden er konstateret, flyttes den afdøde til operationsstuen for at donere de organer, der skal transplanteres.

Det kan være vigtigt at vide

Ved organdonation efter cirkulatorisk død kan du være på stuen, når respiratoren kobles fra, og når døden indtræder.

Hvordan foregår operationen?

På operationsstuen

Operationen foregår på en operationsstue på det hospital, hvor den afdøde er.

Ved operationen deltager speciallæger fra de hospitaler, hvor organerne skal transplanteres. Det er læger med særlig viden om de organer, der skal doneres.

Det er forskelligt, hvor lang tid operationen varer. Personalet vil informere dig nærmere om dette.

Når operationen er afsluttet

Når operationen er afsluttet, bliver såret syet omhyggeligt sammen, og der lægges en forbinding over.

Herefter vil man, bortset fra forbindingen, ikke kunne se, at den afdøde har doneret organer.

Hvis et organ ikke kan anvendes

I meget få tilfælde kan det ske, at lægerne under operationen ser, at et eller flere organer ikke er egnede til transplantation. Hvis det sker, vil du som pårørende få det at vide.

Efter operationen

Efter operationen bliver den afdøde kørt tilbage til afdelingen eller til kapellet, hvor du har mulighed for at se den afdøde igen, hvis du ønsker det. Personalet vil informere dig om, hvad der er planlagt.

Når du kommer hjem

Sorg opleves forskelligt fra person til person, fx som tristhed, uro eller måske vrede.

Det kan være meget individuelt, om du har behov for opfølgning eller anden form for hjælp, når du kommer hjem.

Hjælp i sorgen

For nogle pårørende kan det være meget vanskeligt at leve med sorgen, og der kan blive brug for professionel hjælp. Via egen læge kan du blive henvist til en psykolog, hvis du har brug for det.

Dansk Center for Organdonations hjemmeside

En del af Dansk Center for Organdonations hjemmeside henvender sig specifikt til dig, som har mistet og haft organdonation tæt inde på livet.

Her kan du finde links til sorggrupper, videoer og viden om sorg og sorgreaktioner - også hvis det er børn og unge, der har mistet.



Scan og besøg hjemmesiden [organdonation.dk - for pårørende.](organdonation.dk)

Hospitalets og Dansk Center for Organdonations tilbud til dig som pårørende



Opfølgende samtale med hospitalet

Personalet vil tilbyde dig en opfølgende samtale, hvor du vil få mulighed for at tale forløbet på hospitalet igennem. Tidspunktet aftales med personalet. Under samtalen kan du også få at vide, hvilke organer der blev doneret.



Brev fra hospitalet

På hospitalet vil personalet bede om lov til at sende dig et brev. Brevet er ment som en stor tak og anerkendelse af den situation, du som pårørende har stået i. Brevet sendes til den, der står som nærmeste pårørende.



Pårørendedag: En særlig dag for pårørende

På hospitalet eller ved en opfølgende samtale bliver du spurgt, om du ønsker at modtage en invitation fra Dansk Center for Organdonation til en særlig eftermiddag for pårørende til organdonorer.
Siger du ja, bliver invitationen sendt cirka et år efter dødsfaldet. Invitationen bliver sendt til den person, der står som den afdødes nærmeste pårørende. Andre pårørende er også velkomne.

På selve dagen kan I:

- høre om, hvad organdonation har betydet for de mennesker, som har modtaget et organ.
- møde andre pårørende
- stille spørgsmål til fagpersonale med viden om organdonation.

Praktiske informationer

Organdonation er anonym i Danmark

Organdonation er anonym i Danmark af hensyn til både dig som pårørende og de transplanterede, som har modtaget organerne.

Du kan derfor ikke få oplyst, hvem der har modtaget organerne. Modtagerne af organerne får heller ikke at vide, hvem de har fået et nyt organ fra.

Nogle pårørende vil gerne senere vide, hvordan det går med dem, der har fået organerne.
Lovgivningen giver mulighed for, at du kan få nogle oplysninger om det, men uden at modtagerne kan identificeres. Hospitalet må dog kun give dig oplysningerne, hvis modtagerne giver samtykke til, at hospitalet må give oplysningerne videre til dig.



Undgå at dele datoen for organdonationen
Nogle pårørende og transplanterede deler deres tanker og oplevelser med donation og transplantation på sociale medier.

For at beskytte anonymiteten opfordrer vi dig til ikke at dele datoen for organdonationen i pressen eller på sociale medier.

Besøg "Når livet slutter" på borger.dk

Der er mange praktiske forhold at tage stilling til, når et menneske dør.

På hjemmesiden "**Når livet slutter" på borger.dk** får du et samlet overblik over kontakt til bedemand, økonomi, bisættelse, begravelse og hjælp i sorgen.

Hvis du vil vide mere om organdonation og transplantation

Du finder mere information om organdonation og transplantation på:

Dansk Center for Organdonations hjemmeside:
www.organdonation.dk

Sundhedsstyrelsens hjemmeside:
www.sst.dk/organdonation

Dansk Center
for Organdonation

Pjecen er udarbejdet af Dansk Center for Organdonation - Danmarks nationale videncenter. Pjecen er hospitalernes officielle informationsmateriale til pårørende om organdonation. Den erstatter Sundhedsstyrelsens tidligere informationsfolder.

Dansk Center for Organdonation 2026
www.organdonation.dk